

УПРАВЛІННЯ ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНОЮ ДІЯЛЬНІСТЮ

Н. М. Тюріна, Н. С. Карвацка

УПРАВЛІННЯ ЗОВНІШНЬО- ЕКОНОМІЧНОЮ ДІЯЛЬНІСТЮ

НАВЧАЛЬНИЙ ПОСІБНИК

*Рекомендовано Вченою радою
Хмельницького національного університету
для студентів ЗВО*

Видавництво
«Центр учбової літератури»
Київ – 2023

УДК 339.5/7:005(075.8)

Т 98

*Рекомендовано до друку
Вченою радою Хмельницького національного університету
як навчальний посібник для студентів ЗВО
(лист №041/271 від 03.04.2023)*

Рецензенти:

Мельник С. І. — доктор економічних наук, професор, завідувач кафедри фінансів та обліку Інституту управління, психології та безпеки Львівського державного університету внутрішніх справ;

Синчак В. П. — доктор економічних наук, професор кафедри менеджменту, фінансів, банківської справи та страхування Хмельницького університету управління та права імені Леоніда Юзькова;

Григорук П. М. — доктор економічних наук, професор, завідувач кафедри економіки, аналітики, моделювання та інформаційних технологій в бізнесі Хмельницького національного університету.

Тюріна Н.М., Карвацка Н.С.

Т 98 Управління зовнішньоекономічною діяльністю : навч. посіб. / Н. М. Тюріна, Н. С. Карвацка. — Київ: Вид. «Центр учбової літератури», 2023. 524 с.

ISBN 978-611-01-2887-2

Зміст навчального посібника дає можливість отримати системні знання щодо розуміння основних категорій зовнішньоекономічної сфери, зовнішньоекономічних зв'язків та їх вплив на національну економіку; змісту та складових зовнішньоекономічної політики країни; системи менеджменту та регулювання зовнішньоекономічної діяльності; форм і методів виконання зовнішньоекономічних операцій; управління ризиками ЗЕД; менеджменту зовнішньоекономічної діяльності підприємства, планування, оцінки, організування ЗЕД підприємства; укладання зовнішньоекономічних угод; проведення міжнародних розрахунків; транспортного обслуговування зовнішньоекономічної діяльності; антикризового управління ЗЕД підприємства.

Для здобувачів вищої освіти, аспірантів, викладачів, фахівців підприємств та організацій.

УДК 339.5/7:005(075.8)

ISBN 978-611-01-2887-2

© Тюріна Н. М., Карвацка Н. С., 2023.
© Видавництво «Центр учбової літератури», 2023.

ЗМІСТ

ВСТУП	7
ТЕМА 1. ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНА СФЕРА: КАТЕГОРІЇ, ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНІ ЗВ'ЯЗКИ ТА ЗОВНІШНЯ ПОЛІТИКА.....	9
1.1 Характеристика категорій зовнішньоекономічної сфери	9
1.2 Сутність, класифікація, причини та передумови розвитку зовнішньоекономічних зв'язків, їх вплив на національну економіку	12
1.3 Зовнішньоекономічна політика країни	14
1.4 Зовнішньоекономічна політика України та стратегія її розвитку.....	18
ТЕМА 2. ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНА ДІЯЛЬНІСТЬ ТА ЇЇ РОЛЬ У РОЗВИТКУ НАЦІОНАЛЬНОЇ ЕКОНОМІКИ.....	23
2.1 Зовнішньоекономічна діяльність: сутнісні характеристики та система менеджменту.....	23
2.2 Законодавча база, принципи, суб'єкти, види, форми та функції зовнішньоекономічної діяльності	31
2.3 Показники оцінювання стану та розвитку зовнішньоекономічного сектора країни	43
2.4 Оцінка зовнішньоекономічної діяльності України.....	52
ТЕМА 3. СИСТЕМА РЕГУЛЮВАННЯ ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В УКРАЇНІ.....	64
3.1. Органи державного регулювання зовнішньоекономічної діяльності в Україні та їх компетенції.....	64
3.2 Методи регулювання зовнішньоекономічної діяльності	70
3.3. Валютне регулювання зовнішньоекономічної діяльності в Україні...	81
ТЕМА 4. МИТНО-ТАРИФНЕ РЕГУЛЮВАННЯ ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ	91
4.1. Митно-тарифне регулювання зовнішньоекономічної діяльності, компетенції митних органів.....	91
4.2. Митний тариф як інструмент економічного регулювання	98
4.3. Сутність та порядок нарахування основних митних платежів у сфері ЗЕД: мито, акцизний податок, ПДВ.....	103
4.4. Фактурна та митна вартість товару. Методи визначення митної вартості товарів.....	109
4.5 Мета і сфера застосування правил інтерпретації міжнародних торговельних термінів Incoterms.....	117
4.6. Характеристика системи митних режимів. Особливості оподаткування залежно від митного режиму.....	124
4.7. Товарна номенклатура зовнішньоекономічної діяльності.....	135

4.8. Митне оформлення і контроль	138
ТЕМА 5. НЕТАРИФНЕ РЕГУЛЮВАННЯ ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ	152
5.1 Нетарифні засоби регулювання зовнішньоекономічної діяльності: сутність, класифікація та характеристика.....	152
5.2 Кількісні обмеження нетарифного регулювання.....	158
5.3. Фінансові засоби нетарифного регулювання	170
5.4. Антидемпінгові заходи та антидемпінгові мита.....	177
5.5 Технічні бар'єри. Вимоги про вміст місцевих компонентів. Внутрішні податки і збори.....	181
5.6 Сертифікація та стандартизація імпортованих товарів	185
5.7 Вимоги до пакування та маркування товарів.....	187
ТЕМА 6. РИЗИКИ У ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ.....	194
6.1 Сутність та класифікація ризиків зовнішньоекономічної діяльності.....	194
6.2 Особливості управління ризиками у зовнішньоекономічній діяльності	204
ТЕМА 7. ХАРАКТЕРИСТИКА ЗОВНІШНЬОТОРГОВЕЛЬНИХ ОПЕРАЦІЙ, МЕТОДИ ТА ФОРМИ ЇХ ВИКОНАННЯ.....	220
7.1 Загальна характеристика зовнішньоторговельних операцій та зовнішньоторговельних угод.....	220
7.2 Особливості виконання зовнішньоторговельних операцій з сировинними товарами	224
7.3 Сутність та види посередницької діяльності	228
7.4 Класифікація та характеристика суб'єктів міжнародного посередництва.....	232
7.5 Сутність та особливості компенсаційних угод	238
7.6 Класифікація та характеристика міжнародних операцій зустрічної торгівлі	241
ТЕМА 8. МЕНЕДЖМЕНТ ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА	250
8.1. Зовнішньоекономічна діяльність підприємства як об'єкт менеджменту.....	250
8.2. Сутність менеджменту зовнішньоекономічної діяльності підприємства.....	255
8.3. Підходи до менеджменту ЗЕД.....	259
ТЕМА 9. ПЛАНУВАННЯ ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА	267
9.1. Сутність, особливості та процес планування зовнішньоекономічної діяльності підприємства.....	267

9.2. Стратегічне планування зовнішньоекономічної діяльності	271
9.3. Бюджетне планування зовнішньоекономічної діяльності	284
9.4. Бізнес – планування зовнішньоекономічної діяльності підприємства	293
ТЕМА 10. ЕКОНОМІЧНИЙ АНАЛІЗ ТА ОЦІНКА	
ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА	297
10.1 Економічний аналіз у сфері зовнішньоекономічної діяльності підприємства	297
10.2 Аналіз виконання зобов'язань у зовнішньоторгових контрактах	300
10.3 Комплексний аналіз та оцінка виконання зовнішньоекономічної діяльності підприємства	302
10.4 Аналіз раціональності використання коштів у зовнішньоекономічній діяльності підприємства	309
10.5 Оцінка фінансового стану партнерів у зовнішньоекономічній діяльності	311
10.6 Оцінка експортного потенціалу підприємств	313
ТЕМА 11. ОРГАНІЗАЦІЯ ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ НА ПІДПРИЄМСТВІ	
319	
11.1. Організація управління зовнішньоекономічною діяльністю підприємства	319
11.2. Характеристика форм виходу підприємств на зовнішні ринки	323
11.3. Основні моделі зовнішньоекономічної діяльності підприємств	331
11.4. Маркетингові дослідження зовнішніх ринків	333
11.5. Партнери на світовому ринку: вибір, встановлення контакту, стратегія та тактика проведення переговорів при укладанні зовнішньоекономічних угод	345
ТЕМА 12. КОНТРАКТНА ДІЯЛЬНІСТЬ ТА ЦІНОУТВОРЕННЯ У ЗЕД	
356	
12.1 Правові основи та види міжнародних угод	356
12.2 Зовнішньоторгові контракти: характеристика умов та особливості оформлення	358
12.3 Типові контракти та ризики при укладанні зовнішньоторговельних контрактів	372
12.4 Ціноутворення у зовнішньоекономічній діяльності	376
12.4.1 Класифікація зовнішньоторговельних цін	376
12.4.2 Цінова політика підприємства у зовнішньоекономічній діяльності	378
12.4.3 Способи фіксації, базис, валюта та методи встановлення ціни	380
12.4.4 Методи встановлення зовнішньоекономічних цін	382
12.4.5 Цінові стратегії та етапи формування контрактної ціни	383

ТЕМА 13. МІЖНАРОДНІ РОЗРАХУНКИ І БАНКІВСЬКЕ ОБСЛУГОВУВАННЯ ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ	387
13.1 Сутність міжнародних розрахунків	387
13.2 Форми розрахунків у міжнародній сфері	392
13.3 Міжнародні кредитні операції	416
13.4 Міжбанківські розрахунки у сфері ЗЕД	421
13.5 Електронні системи міжбанківських розрахунків	425
13.6 Система клірингу	430
13.7. Оцінка надійності та вибір комерційних банків суб'єктами ЗЕД	434
ТЕМА 14. ТРАНСПОРТНЕ ОБСЛУГОВУВАННЯ ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ	438
14.1. Сутність, особливості та види регулювання міжнародних перевезень	438
14.2. Організація міжнародних перевезень	441
14.3. Специфіка міжнародних перевезень різними видами транспорту	447
14.3.1 Особливості міжнародних морських перевезень	448
14.3.2 Особливості міжнародних залізничних перевезень	450
14.3.3. Особливості міжнародних автомобільних перевезень	451
14.3.4 Особливості міжнародних повітряних перевезень	454
14.4. Транспортно-експедиторське обслуговування перевезень	455
14.5. Міжнародні транспортні коридори	457
ТЕМА 15. ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНА ДІЯЛЬНІСТЬ ПІДПРИЄМСТВ НА ТЕРИТОРІЇ СПЕЦІАЛЬНИХ ЕКОНОМІЧНИХ ЗОН	463
15.1. Спеціальні (вільні) економічні зони: сутність, класифікаційні ознаки, світовий досвід	463
15.2. Створення та функціонування вільних економічних зон в Україні	470
15.3. Офшорні та оншорні юрисдикції	474
15.4. Офшорний банківський бізнес та його особливості	480
ТЕМА 16. АНТИКРИЗОВЕ УПРАВЛІННЯ ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНОЮ ДІЯЛЬНІСТЮ ПІДПРИЄМСТВ	484
16.1. Сутність антикризового управління зовнішньоекономічною діяльністю підприємств	484
16.2. Процес антикризового управління ЗЕД підприємств	492
16.3. Технології та інструменти антикризового управління ЗЕД підприємств	496
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	502

НАВЧАЛЬНЕ ВИДАННЯ

Н. М. Тюріна, Н. С. Карвацка

УПРАВЛІННЯ ЗОВНІШНЬО- ЕКОНОМІЧНОЮ ДІЯЛЬНІСТЮ

НАВЧАЛЬНИЙ ПОСІБНИК

Друкується в авторській редакції

Підписано до друку 01.05.2023 р. Формат 60х84 1/16.
Друк цифровий. Папір офсетний. Гарнітура Times New Roman.
Ум. друк. арк. 32,75. Тираж 100 прим.

ТОВ «Центр учбової літератури»
вул. Лаврська, 20 м. Київ

Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи
до державного реєстру видавців, виготівників і розповсюджувачів
видавничої продукції ДК № 2458 від 30.03.2006 р.